

Mladý záchranár

**Vzdelávací štandard preventívneho voliteľného predmetu
pre 1. stupeň základnej školy pre školský vzdelávací program**

Riešitelia: Ing.Samuel Hruškovič, RNDr. Mária Nogová PhD.

Jún 2018

Charakteristika predmetu

Napriek mnohým opatreniam, situácia v oblasti prevencie úrazov a násilia u detí je u nás alarmujúca, čo najnovšie uvádza i správa WHO. Na Slovensku ročne z dôvodu úrazu zomrie okolo 200 detí a mladistvých a 2 000 detí z toho istého dôvodu má trvalé následky. Sú to nielen dôsledky zmien životného štýlu, rýchlejších áut, rýchlejších bicyklov, veľkého nárastu dopravy, nových adrenalínových športov, nepozornosť, nevedomosť. Ale aj nedbanlivosť nás zodpovedných, nastaviť systémové pravidlá tak, aby sa riziká čo najviac eliminovali. Pre porovnanie, v krajinách, ktoré sa systematicky venujú prevencii úrazov je výskyt úrazov a trvalých následkov až o 300% nižší.

Vznik tohto preventívneho vzdelávacieho predmetu vnímame ako historický medzník v riešení prevencií úrazov a násilia u detí a dorastu v našej krajine. Vychádza zo skutočnosti, že naše deti sa takto budú môcť v oveľa väčšom počte vracat' domov živé a zdravé, a že z detí vychováme zodpovednejších rodičov, čo následne spôsobí sekundárne zníženie počtu úrazov detí a dorastu. Nehovoriac o tom, že ako dospelí ľudia budú zodpovednejšie riadiť motorové vozidlo, zodpovednejšie dodržiavať bezpečnosť pri práci, budú ochotní a schopní pomôcť inej osobe v núdzi, a v konečnom dôsledku budú zodpovednejšími občanmi.

Ciele predmetu

a) Poznávacie ciele a kompetencie

Žiaci si majú:

- vytvoriť ucelenú sústavu kľúčových kompetencií potrebných pre poznávacie a praktické činnosti
- pochopiť význam získaných vedomostí vo vzájomných súvislostiach a postupne si vytvárať ucelený obraz o spoločenskej realite,
- vedieť aplikovať získané vedomosti pri riešení praktických úloh,
- vedieť sa jasne a zrozumiteľne vyjadrovať, počúvať, čítať s porozumením, memorovať, reprodukovať,
- osvojiť si zručnosť samostatne pracovať s učebnými textami, vyhľadávať v nich informácie, triediť ich a spracovávať, robiť si samostatne poznámky,
- osvojiť si zručnosť pracovať s pomôckami
- vedieť riešiť primerané problémy, klásť otázky a formulovať jednoduché hypotézy, vyvodzovať z nich závery,
- vedieť vyjadrovať svoje názory, diskutovať o nich, argumentovať, prípadne ich správne korigovať
- vedieť uplatniť v rôznych modelových aj praktických situáciách základné myšlienkové operácie (analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, zovšeobecňovanie pozn. len vo vyšších ročníkoch),

- osvojiť si ďalšie poznávacie zručnosti (pozorovanie, porovnávanie, rozbor a vyhodnocovanie, rozlišovanie podstatného od nepodstatného, celku a časti, využitie údajov a poznatkov v nových súvislostiach, prípadne modelových situáciách),
- osvojiť si základné pohybové zručnosti a spôsoby manipulácie so zaťažiením,
- osvojiť si základné zručnosti a návyky z oblasti aktívneho zdravia.

b) Hodnotové ciele, postoje a motívy konania žiakov

Hodnotové ciele sa vzťahujú na mravné hodnoty, na základné hodnoty spoločenského a občianskeho života a na hodnoty individuálneho života. Premietajú sa do postojovej a motivačnej sféry konania žiakov, postupne ovplyvňujú ich rozhodovanie, konanie a vytváranie hierarchie životných hodnôt.

Žiaci majú:

- získať orientáciu v základných mravných hodnotách (úcta k životu a človeku, k pravde, spravodlivosti), rozpoznávať ich v každodennom živote, stotožňovať sa s nimi; odmietat' také negatívne javy, ako je nespravodlivosť, brutalita, násilie, lož a pretváarka,
- pochopiť základné princípy demokratickej spoločnosti (občianska sloboda, zodpovednosť, spolupráca, tolerancia); poznať spôsoby a prejavy zodpovedného občana spoločnosti,
- prejavovať úctu k právu a zákonom, pochopiť nebezpečenstvo a dôsledky protiprávneho konania,
- vážiť si svoj domov a svoju vlasť; uvedomovať si nebezpečenstvo a nehumánnosť rôznych národnostných a rasových predsudkov i rôznych foriem diskriminácie,
- oboznámiť sa so základnými ľudskými právami a ochranou ľudskej dôstojnosti,
- pochopiť význam života a zdravia, osvojiť si zásady zdravého životného štýlu, naučiť sa správne rozhodovať a konať v prospech svojho zdravia i zdravia iných,
- vytvoriť si pocit zodpovednosti za životné prostredie a prejavovať úctu k výsledkom ľudskej práce v minulosti i prítomnosti,
- naučiť sa dbať o seba, prejavovať sa pozitívnym spôsobom, získať pocit sebaúcty,
- naučiť sa rešpektovať ostatných, rozpoznávať rozdiely medzi ľuďmi, medzi ich vlastnosťami a charaktermi, byť otvorený a zdvorilý voči druhým ľuďom,
- získať schopnosť pracovať v skupine, spolupracovať, prejavovať solidaritu a ochotu pomáhať druhým.

Rámcový obsah predmetu

Učiteľ zohľadní konkrétny obsah učiva z hľadiska primeranosti veku a nadväznosti na predchádzajúce učivo, príp. iné predmety. Rámcový obsah predmetu sa zameriava na štyri základné okruhy:

1. Prevencia pred úrazmi

2. Prvá pomoc

3. Dopravná výchova

4. Riziko otráv

Tieto okruhy sú naplnené konkrétnym obsahom, ktorý sa nachádza v príslušných tabuľkách pre jednotlivé ročníky 1. stupňa ZŠ. Obsah učiva je daný len heslovite. Je v plnej kompetencii učiteľa, aby si poskytnutý obsahový štandard podrobne rozpracoval v rámci Školského vzdelávacieho programu, prípadne, aby si ho prispôbil v rámci konkrétnych požiadaviek daného regiónu.

Mladý záchranár 1. ročník

33 hodín ročne

1. Prevencia pred úrazmi

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Prevencia pred úrazmi a chorobami <ul style="list-style-type: none">- v škole- doma- ochrana pred chorobami (umývanie rúk, životospráva, pohyb)- účelné obliekanie- evakuácia školy v prípade ohrozenia	Naučiť žiakov základné hygienické návyky, ktoré je potrebné dodržiavať v škole a na miestach, kde sa zhromažďuje väčšie množstvo ľudí (zabráni sa tým prenosu nákazlivých ochorení). Vedieť opustiť priestor školy v čo najkratšom čase pod vedením učiteľa.

2. Prvá pomoc:

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Prvá pomoc <ul style="list-style-type: none">- Privolanie pomoci k zranenému: privolanie dospelaj osoby, kontaktovanie- Linky tiesňového volania, ako a kedy ich využiť.	Vedieť privolať dospelú osobu alebo použiť mobilný telefón na zavolanie tiesňovej linky.

3. Dopravná výchova

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Dopravná výchova <ul style="list-style-type: none">- chodec- účelné obliekanie (byť videný)- okolie školy – rizikové miesta- bezpečná cesta do školy a zo školy- dôležité telefónne čísla (požiarna ochrana, záchranná služba, polícia)- malé dopravné ihrisko (na školskom dvore)- praktický nácvik modelových situácií na dopravnom ihrisku	Naučiť sa bezpečne chodiť po ceste a prechádzať cez cestu a cez križovatky. Vedieť sa samostatne rozhodovať pri prechode cez križovatky. Teoretické vedomosti dokáže prakticky využiť na dopravnom ihrisku.

4. Riziko otráv

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Riziko otráv: <ul style="list-style-type: none">- lieky- huby- plyn- čistiace prostriedky (chemické látky) – učí sa len informatívne	Žiak nemá konzumovať lieky bez odporúčenia rodiča alebo lekára. Domáce spotrebiče a čistiace prostriedky nepoužívať bez súhlasu rodiča alebo inej zodpovednej osoby.

Mladý záchranár 2. ročník

33 hodín ročne

1. Prevencia pred úrazmi

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- okolie: rizikové miesta- riziko tenkého ľadu- riziko búrok- živelné pohromy: víchrica, poľadovica, povodeň, snehová kalamita- cudzí človek- cudzie zviera- signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení	<p>Poznať nebezpečenstvá, ktoré hrozia v prírode podľa ročných období, vedieť sa správať v prípade živelných pohrôm. Vyhýbať sa kontaktom s cudzími ľuďmi na ulici a tiež na internete. Vyhýbať sa priamym stretnutiam s cudzími zvieratami.</p> <p>Vedieť sa správať pri vyhlasovaní signálov CO.</p>

2. Prvá pomoc

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- privolanie pomoci k zranenému: privolanie dospelaj osoby, kontaktovanie záchranárov: v akých prípadoch a ako? (konkrétny nácvik)- pád z veľkej výšky,- topenie sa,- autonehoda	<p>Vedieť privolať dospelú osobu alebo použiť mobilný telefón na zavolanie tiesňovej linky v prípade autonehody, topenia sa a iného vážneho úrazu.</p>

3. Dopravná výchova

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- bezpečná cesta do školy/zo školy- základné pravidlá: chodník,- cesta bez chodníka,- Bezpečné prechádzanie cez cestu na vidieku,- Bezpečné prechádzanie cez cestu v meste (nadchod, podchod, semaforey, policajti riadi premávku, ostrovčeky)- Prechádzanie cez križovatku- Cestovanie v dopravnom prostriedku- Základné dopravné značky, ktoré platia pre chodcov	<p>Vedieť navrhnúť najbezpečnejšiu cestu do školy a zo školy. Vedieť chodiť po vozovke bez chodníka.</p> <p>Vedieť sa slušne správať v hromadných dopravných prostriedkoch.</p> <p>Ovládať základné dopravné značky pre chodcov.</p>

4. Riziko otráv

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- pokazené potraviny- cudzí predmet,- neznáme látky,- prevencia pred úrazmi	<p>Vedieť skontrolovať záručnú lehotu na potravinách a vedieť rozlíšiť pokazené potraviny.</p> <p>Naučiť žiakov rozpoznať riziká, pri ktorých im hrozia úrazy.</p>

Mladý záchranár 3. ročník

33 hodín ročne

1. Prevencia pred úrazmi

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- športové aktivity (prilba aj pri lyžovaní)- psychologické špecifiká detského veku- prevencia pred utopením- zábavná pyrotechnika- nebezpečenstvá pri zaobchádzaní s elektrickými a plynovými spotrebičmi- požiarne a poplachové smernice na škole- požiarna prevencia: zápalky, zapaľovače,	<p>Vedieť sa primerane obliecť a správať pri športových aktivitách.</p> <p>Poznať základné psychologické zvláštnosti detského veku.</p> <p>Vedieť za akých okolností môže vzniknúť požiar v byte.</p> <p>Vedieť dodržiavať poplachové smernice na školách.</p> <p>Poznať riziká pri používaní najdostupnejšej zábavnej pyrotechniky.</p>

2. Prvá pomoc

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- domáca/školská lekárnička: vybavenie a jej využitie pri poskytovaní prvej pomoci- ošetrovanie...odrenín prstov, ruky, nohy, hlavy...- obareniny/popáleniny- prezentácie záchranných zložiek	<p>Zoznámiť sa s vybavením domácej, školskej a autolekárničky.</p> <p>Vedieť si dezinfikovať a ošetriť poranené miesta na tele.</p> <p>Zoznámiť sa s činnosťou záchranných zložiek.</p>

3. Dopravná výchova

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- cyklista: základné pravidlá bezpečnej jazdy, technický stav bicykla, kde sa bicyklovať...- kolieskové korčule, skateboard- základné pravidlá pre cyklistov: chodník, cesta bez chodníka, vyznačený prechod pre cyklistov na cestách- bezpečnosť v aute	<p>Poznať a ovládať základné pravidlá bezpečnej jazdy na bicykli.</p> <p>Vedieť si urobiť základnú údržbu bicykla.</p> <p>Vedieť sa správať v osobnom aute.</p>

4. Riziko otráv

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- rastliny (bližšie oboznámiť žiakov z rastlinami, ktoré už poznajú z najbližšieho okolia)- huby (využiť poznatky z hodín prírodovedy, rozšíriť poznatky z dostupnej literatúry, publikácie o hubách)	<p>Vedieť rozlíšiť jedovaté rastliny vo svojom okolí.</p> <p>Poznať základné druhy jedlých aj jedovatých húb, ktoré sa v danom regióne nachádzajú, prípadne sa dajú kúpiť.</p>

Mladý záchranár 4. ročník

33 hodín ročne

1. Prevencia pred úrazmi

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- cudzí predmet, látka: prevencia otráv, prevencia pred úrazom- zábavná pyrotechnika- požiarne prevencia: horľaviny, čo robiť, ak registrujem, prípadne spôsobím požiar- nebezpečenstvá pri zaobchádzaní s elektrickým a plynovým zariadením	<p>Poznať nebezpečenstvá a riziká doma vyrobenej pyrotechniky a náročnejších druhov predávaných v obchodoch.</p> <p>Vedieť ako sa správať v prípade vzniku požiaru a zásahu bleskom.</p> <p>Poznať nebezpečenstvá ostatných elektrických a plynových spotrebičov.</p>

2. Prvá pomoc

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- krvácanie: úvod do problematiky, obviazanie rany- zlomeniny: úvod do problematiky, fixácia hornej končatiny trojrohou šatkou- pri uštipnutí osou/včelou, zmijou, pri zistení kliešťá – hlavne to orientovať na prevenciu	<p>Naučiť žiakov zastaviť krvácanie a fixácia končatín.</p> <p>Poznať základné repelentné prípravky proti hmyzu. Vedieť poskytnúť odbornú pomoc pri uštipnutiach hmyzom.</p>

3. Dopravná výchova

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- základné dopravné značky- riziká železníc: základné riziká pri prechode cez železničné priecestie a pravidlá s tým spojené	<p>Vedieť sa správať podľa základných dopravných značiek. Poznať riziká v okolí železníc (priecestia, koľajnice, elektrické vedenie).</p>

4. Riziko otráv

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<ul style="list-style-type: none">- možné jedovaté látky: napr. v pivničných priestoroch, skladoch a skládkach odpadu- základné príznaky otravy, poskytnutie prvej pomoci	<p>Poznať bežne používané chemické látky na ochranu objektov a rastlín. Zásady, ktoré je potrebné dodržiavať po ich aplikácii.</p> <p>Poznať základné príznaky otravy a vedieť poskytnúť prvú pomoc.</p>

Organizačné formy a metódy vyučovania

Z hľadiska riadenia vyučovania a uplatňovania vyučovacích metód odporúčame používať nové metódy a formy práce so žiakmi zamerané na tzv. zážitkové vyučovanie a učenie „hrou“ najmä v nižších ročníkoch (1. a 2.). V týchto ročníkoch využívame dostupnú literatúru, detské časopisy (leporelá, omaľovánky, hry zamerané na rozlišovanie zmyslových vnemov) a ďalšie dostupné pomôcky, ktoré sa nachádzajú v škole, alebo si ich môžu deti priniesť z domu. Niektoré vyučovacie hodiny podľa tematického zamerania odporúčame spojiť do dvojhodinových celkov, najmä také, pri ktorých sa vyžaduje aj praktické precvičenie učiva.

Pri vyučovaní dopravnej výchovy by sa mali vo väčšej miere využívať informačné a komunikačné technológie. Využitie digitálnych programov vo výučbe má svoje nezastupiteľné miesto. Žiak nielen aktívne prijíma nové informácie, ale zároveň musí riešiť rôzne problémové situácie, pričom hravým spôsobom rozvíja digitálnu gramotnosť. Odporúčame využívať internetovú stránku: <http://www.mladyzachranar.sk>, na ktorej sa nachádza podrobný prehľad danej problematiky, množstvo podnetných návrhov na činnosť, rôzne cvičenia pre žiakov a metodické poznámky pre učiteľov.

Dôležitou súčasťou **preventívneho predmetu** žiakov základných škôl je osvojenie si poznatkov, ale aj nadobudnutie zručností a návykov súvisiacich s poskytovaním prvej pomoci zraneným osobám pri dopravnej nehode.

Praktické činnosti ktoré by bolo najvhodnejšie realizovať na detských dopravných ihriskách sa môžu realizovať podľa harmonogramu, ktorý sa dohodne vopred s vedením DDI. Postupným oživovaním činnosti DDI sa vytvoria podmienky na osvojenie si vedomostí a získanie potrebných zručností v oblasti poskytovania prvej pomoci aj v rámci praktického výcviku na DDI, na ktorých by mali pôsobiť aj pracovníci Slovenského červeného kríža - metodici v poskytovaní prvej pomoci.

Osobitnú pozornosť je treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Hodnotenie nového vyučovacieho predmetu „Preventívna výchova“

Na hodnotenie žiakov v nepovinnom predmete odporúčame využívať metódy **slovného hodnotenia** s dôrazom na vyzdvihnutie najmä pozitívnych vlastností žiakov. Je potrebné povzbudiť a poskytnúť pomoc najmä pri realizácii praktických činností a úloh deťom v nižších ročníkoch, ktoré nemajú ešte dostatočne vypestované základné zručnosti a návyky.